

**แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสู่การเสริมสร้างสุขภาวะของ
ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์**

**Guidelines for Social Welfare Development for the Elderly towards Enhancing
the Health of the Elderly in Dong Ling Municipality, Kamalasai District,
Kalasin Province**

พรพิทักษ์ เข็มบาสัย (Ponpitak Hembasat)

อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

Guidelines for Social Welfare Development for the Elderly towards Enhancing the health of the Elderly in
Dong Ling Municipality, Kamalasai District, Kalasin Province.

E-mail: hembasat_5605@hotmail.com

Received: 7 September 2021

Revised: 17 October 2021

Accepted: 19 October 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสู่การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสู่การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 40 คน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลดงลิง จำนวน 5 คน และผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชน จำนวน 10 คน รวมเป็น 55 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) โดยใช้การวิเคราะห์หาลักษณะเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

- 1) รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง มี 2 ลักษณะ คือ
- 1) การจัดสวัสดิการสังคมที่มาจากรัฐ 2) การจัดสวัสดิการสังคมที่มาจากประชาชนในท้องถิ่น

2) แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุต่อการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลดงลิง พบว่ามี 3 แนวทาง คือ 1) การจัดสวัสดิการสังคมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างสุขภาพ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านปัญญาหรือจิตวิญญาณให้กับผู้สูงอายุ 2) การจัดสวัสดิการสังคมที่หลากหลายสำหรับผู้สูงอายุ และ 3) การจัดสวัสดิการสังคมจากฐานของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ, การเสริมสร้างสุขภาพ, ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of qualitative research on the guidelines for social welfare development of the elderly towards enhancing the health of the elderly in Dong Ling municipality, Kamalasai district, Kalasin province were: 1) to study the pattern of the social welfare of the elderly, and 2) to study the guidelines for social welfare development of the health promotion of the elderly. The main informants were 55 people, which consisted of 40 elderly people aged 60 years or older, 5 officers of the local government organization of Dong Ling municipality, and 10 community leaders. The research instrument included an in-depth interview and a focus group. Descriptive statistics were applied for the data analysis. The results of this research were as follows:

1) There were 2 patterns of social welfare arrangements for the elderly in Dong Ling municipality: 1) the social welfare arrangements by state, and 2) the social welfare arrangements by local people.

2) The guidelines for social welfare development of the elderly towards enhancing the health of the elderly in Dong Ling municipality consisted of three ways as follows: 1) Social welfare management that aimed at promoting physical health, mental health, social health, and intellectual or spiritual health for the elderly; 2) various social welfare arrangements for the elderly

3) the management of social welfare came from the community's for the elderly.

Keywords: Social welfare arrangement for the elderly, Health promotion, Elderly

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันกำลังเผชิญกับสถานการณ์สูงวัยของประชากร เนื่องจากแนวโน้มผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สำหรับประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุมากเป็นอันดับสองของอาเซียนรองจากประเทศสิงคโปร์ (Institute for Population and Social Research, Mahidol University, 2015) โดยในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยถือว่าได้เข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” ร้อยละ 20 และจะเข้าสู่ภาวะ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” ใน พ.ศ. 2578 ทั้งนี้จากข้อมูลของผู้สูงอายุไทย ในปี 2563 พบว่าประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 66.5 ล้านคน เป็นผู้สูงอายุ 11.13 ล้านคน หรือ คิดเป็นร้อยละ 16.73 ในจำนวนของผู้สูงอายุ 11.13 ล้านคน เป็นหญิง 4.9 ล้านคน ชาย 6.2 ล้านคน อายุคาดเฉลี่ย 75 ปี (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ, 2563) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 47 ระบุเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ ผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และในมาตรา 48 กำหนดว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงควรได้รับการจัดสวัสดิการจากหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี (The Secretariat of the National Legislative, 2017)

จากสถิติประชากรศาสตร์ พบว่าจำนวนประชากรของผู้สูงอายุในจังหวัดกาฬสินธุ์ ในปี พ.ศ. 2563 ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปถึง 100 ปี มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งสิ้น จำนวน 164,502 คน ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่มีค่อนข้างมาก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ทั้งนี้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้มาจากการประกอบอาชีพเกษตรกร การค้าขาย และรับจ้างทั่วไป และมีรายได้เสริมมาจากการอุดหนุนจากรัฐบาล (เบี้ยยังชีพ) ขายผลิตผลทางการเกษตร การเลี้ยงดูของบุตรหลาน ประกอบกับในสถานการณ์ปัจจุบันของในประเทศไทยและทั่วโลกที่ประสบกับภาวะผลกระทบของโรคโควิด 19 (Covid 19) ทำให้แนวทางการประกอบอาชีพและการดำรงอยู่ของทุกเพศทุกวัยต้องมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเปราะบางซึ่งต้องเพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษ อีกทั้งในสถานการณ์โรคโควิด 19 (Covid 19) ต้องมีการปรับตัวใช้ชีวิตแบบวิถีใหม่ (New Normal) จึงส่งผลให้ผู้สูงอายุจำนวนมาก ไม่สามารถออกไปทำงานประจำได้ทำให้ขาดรายได้และทำให้ต้องรับผิดชอบตนเองมากขึ้น (กรมสุขภาพจิต, 2563)

เทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีหมู่บ้านทั้งหมดจำนวน 8 หมู่บ้าน พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจำนวนทั้งสิ้น 1,875 คน เพศชายมีจำนวน 820 คน เพศหญิงมีจำนวน 1,055 คน (ข้อมูลรายชื่อผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพ เทศบาลตำบลดงลิง, 2563ข) ทั้งนี้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร อุตสาหกรรมในครัวเรือน รับเหมาก่อสร้าง และรับจ้างทั่วไป ทั้งนี้ในบางอาชีพไม่เหมาะสมกับสภาพกายของผู้สูงอายุ แต่เนื่องจากภาวะสภาพเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันจึงทำ

ให้ผู้สูงอายุต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง อีกทั้งยังมีผู้สูงอายุบางกลุ่มที่มีโรคประจำตัว ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ผนวกสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 (Covid 19) ส่งผลให้ผู้สูงอายุขาดรายได้จากงานประจำ ผนวกกับต้องแบกรับกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น (เทศบาลตำบลดงลิง, 2563) ดังนั้นการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในทุกมิติ เพราะหากผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะที่ดีมีความพึงพอใจต่อการดำเนินชีวิต มีความสมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ ปัญญา สังคมและสิ่งแวดล้อมและสามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ผู้การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและสำคัญยิ่งต่อสังคม อีกทั้งสวัสดิการสังคมถือเป็นแนวทางสนับสนุนที่มีส่วนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ หากผู้สูงอายุได้รับการจัดสวัสดิการที่ครอบคลุมในทุกด้านจะส่งผลต่อการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีของผู้สูงอายุในอนาคตและนำมาซึ่งการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุผู้การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ทบทวนวรรณกรรม (แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)

สำหรับแนวทางในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุผู้การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุเป็นผลมาจาก นโยบายและสวัสดิการที่รัฐในฐานะของฝ่ายปกครองจัดให้มีขึ้น โดย “นโยบาย” (Policy) จะเป็นหลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายของรัฐก็ต้องเป็นไปในลักษณะ “นโยบายสาธารณะ” (Public Policy) คือ นโยบายที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ช่วยแก้ไขปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นแนวทางปฏิบัติของรัฐบาลที่มุ่งเน้นสร้างผลประโยชน์ให้กับประชาชนเป็นหลัก เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาเพื่อให้คุณภาพชีวิตประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (อิงฟ้า สิงห์น้อย และรัฐชาติ ทัศนัย, 2561) ทั้งนี้ สำหรับการจัดสวัสดิการสังคมนับเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคมตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย อาจกล่าวได้ว่าวัฏจักรชีวิต (Life cycle) ของ คนในสังคมต้องได้รับการขึ้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการ

ดำเนินชีวิต เช่น สุขภาพอนามัย การศึกษา ที่อยู่อาศัย เป็นต้น (ฤทธิชัย ชุนสิทธิ์, 2556) โดยปัจจุบันนโยบายที่สำคัญซึ่งรัฐจัดให้มีสำหรับ ผู้สูงอายุปรากฏตามการแถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติของคณะรัฐมนตรีโดย นายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) เมื่อวันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557 ได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน 11 ด้าน โดยนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คือ นโยบายด้านที่ 3 การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ โดยกำหนดนโยบายในเรื่องเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และการจัดสวัสดิการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2558) จะเห็นได้ว่าการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จากการทบทวนแนวคิด ในเบื้องต้น มีทั้งรูปแบบที่รัฐเป็นผู้จัดให้และชุมชนดำเนินการเอง ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงมิติของการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ สามารถแบ่งองค์ประกอบที่สำคัญได้ดังนี้ 1) ด้านสุขภาพ จิตใจ สังคม และที่อยู่อาศัย 2) ด้านการบริการสังคม และ 3) ด้านการเรียนรู้ (ระพีพรรณ คำหอม, 2549, หน้า 24) อย่างไรก็ตามเมื่อผู้สูงอายุได้รับการจัดสวัสดิการที่ถูกต้องเหมาะสมกับตนเองแล้วนั้นจะนำมาซึ่งการมีสุขภาวะที่ดี โดยผู้สูงอายุจะมีสุขภาวะที่ดีเมื่อพวกเขารับรู้ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายแข็งแรง ชีวิตมีความหมาย และคุณค่า มีกิจกรรมทางปัญญาที่เหมาะสม เป็นส่วนหนึ่งของสังคม (อัครา ประเสริฐสิน, 2561, หน้า 13)

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีงานวิจัยแนวคิดสนับสนุนแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสู่การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุอย่างมากมาย ทั้งนี้ เมื่อประมวลจากงานวิจัยหลายชิ้นโดยภาพรวมสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยของ กฤษณ์ ภูริพงศ์ และคณะ (2558, หน้า 39) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการของผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนล่าง พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ ในภาคเหนือตอนล่าง มี 6 ด้าน คือ 1) ด้านกิจกรรมของผู้สูงอายุ มีกระบวนการพัฒนากิจกรรมตั้งแต่เริ่มเรียนรู้สู่พฤติกรรมการณ์ 2) ลักษณะของการจัดสวัสดิการ 3) ศักยภาพของชมรมผู้สูงอายุ 4) ศักยภาพขององค์กร เครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ 5) ศักยภาพของภาคีเครือข่ายวัดส่งเสริมสุขภาพและเครือข่ายพระสงฆ์ 6) มีเป้าหมายการสร้างคุณภาพชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณภัทร ใจเอื้อ (2563, หน้า 39) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพการจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา มี 2 ลักษณะ คือ สวัสดิการสังคมที่หน่วยงานรัฐจัดให้ และการจัดสวัสดิการสังคมที่ประชาชนในตำบลเนินศาลาเป็นผู้จัด อีกทั้งแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา พบว่า มีแนวทางการพัฒนา สวัสดิการสังคม 6 ด้าน โดยใช้ธรรมนูญสุขภาพชุมชนเป็นเกณฑ์ในการสร้างแนวทางในการจัดสวัสดิการ นอกจากนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร ปัญญาพงษ์ (2560, หน้า 42) ได้ศึกษาถึงรูปแบบการจัดการสวัสดิการของผู้สูงอายุในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า

รูปแบบการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชัยภูมิ ได้จัดสวัสดิการทั้งหมด จำนวน 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุที่จัดขึ้นภายในชุมชน ประกอบด้วย (1) กองทุนออมทรัพย์ (2) กองทุนฌาปนกิจศพ (3) งานบุญประเพณี (4) ศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ และ 2) การจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุที่มาจากภายนอกชุมชน ประกอบด้วย (1) เงินอุดหนุนรายเดือน (2) เงินเจ็บป่วยฉุกเฉินดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง (3) การตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ (4) กองทุนกิจกรรมผู้สูงอายุ (5) ทุนส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

ฉะนั้นแล้วจากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างมากและทุกภาคส่วนจะต้องเพิ่มบทบาทของตนเองต่อการกำหนดนโยบาย สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่ครอบคลุมทั่วถึง และเพียงพอกับผู้สูงอายุ ที่สำคัญจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพื่อเป็นสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรีในตนเองได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในเขตเทศบาลตำบลคงลิ่ง และเป็นบุคคลสำคัญของชุมชน (Key informants) ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการกำหนดและส่งเสริมรูปแบบการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ และต้องเป็นบุคคลที่ผู้สูงอายุในชุมชนให้การยอมรับ จึงนำมาซึ่งกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้นจำนวน 55 คน ประกอบด้วย

1. ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่ได้รับบริการด้านสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ รวมถึงสวัสดิการด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งเพศชายและเพศหญิง ในเขตเทศบาลตำบลคงลิ่ง โดยคัดเลือกจากตัวแทนผู้สูงอายุในชุมชนที่เป็นคณะกรรมการประจำหมู่บ้านที่มีอายุการทำงาน 1 ปีขึ้นไป จากจำนวน 8 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 5 คน รวมจำนวน 40 คน

2. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลคงลิ่งที่มีอายุการทำงาน 1 ปีขึ้นไป ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล นักพัฒนาชุมชน และเจ้าหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุเทศบาลตำบลคงลิ่ง รวมจำนวน 5 คน

3. ผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชนที่มีอายุการทำงาน 1 ปีขึ้นไป ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลตำบลคงลิ่ง และ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ใช้วิธีคัดเลือกตัวแทนกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจาก 8 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน และตัวแทน อสม. จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 คน รวมเป็น 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุผู้การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) จากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 55 คน

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

- 1) ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดประเด็นข้อคำถามการสัมภาษณ์
- 2) กำหนดโจทย์หรือคำถามการวิจัย (Research Question) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุผู้การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ โดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview)
- 3) ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์และเพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องสมบูรณ์ทั้งคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)
- 4) ตรวจสอบข้อมูล โดยใช้วิธีแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ข้อมูลวิจัยมีความน่าเชื่อถือและ สมบูรณ์เพียงพอ ประกอบด้วย (1) การตรวจสอบด้านข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความแตกต่างกันโดยใช้คำถามชุดเดียวกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้อาจจัดระบบข้อมูลจัดหมวดหมู่ของข้อมูล และตรวจสอบข้อมูล (2) การตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยเลือกวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) และ (3) การทบทวนข้อมูลหรือสรุปข้อมูล
- 5) ปรับแก้เครื่องมือและนำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลการวิจัยเป็นเวลา 8 เดือนเพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านและสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากเอกสารต่างๆ เอกสารการประชุม รายงานวิเคราะห์ บทความ วิทยานิพนธ์ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาคสนาม (Field Research) ได้แก่ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลทุกประเภทที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วนำมาจัดระบบข้อมูลแยก ประเภทข้อมูลตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงประมวลข้อมูลทุกประเภทเข้าด้วยกันเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลคงถึง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีการดำเนินงานจำนวน 2 รูปแบบคือ

1) รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมที่มาจากรัฐ คือสวัสดิการที่รัฐเป็นผู้จัดสรรให้กับประชาชนประกอบด้วย

1.1) สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผลการศึกษา การประชุมกลุ่มย่อยของผู้สูงอายุในชุมชนพบว่า สวัสดิการเบี้ยยังชีพที่ได้รับในแต่ละเดือนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นแม้ว่าจะมีจำนวนไม่มาก แต่มีความสำคัญในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่กล่าวว่าต้องการให้รัฐเพิ่มเงินอุดหนุนรายเดือนให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นโดยไม่ต้องแบ่งตามช่วงอายุโดยให้แบ่งเป็นเกณฑ์เดียวกัน อีกทั้งต้องการให้หน่วยงานรัฐจัดสรรจำนวนเงินที่เป็นอุดหนุนรายเดือนให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเฉก โดยไม่ต้องมีการแบ่งตามช่วงอายุ

1.2) การจัดสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยผู้สูงอายุ ผลการศึกษา การประชุมกลุ่มย่อยของผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลคงถึง ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยจากโครงการบัตรทองยกเว้นกลุ่มข้าราชการเกษียณอายุและผู้ที่มิประกันสังคม ซึ่งมีส่วนน้อย นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังได้รับบริการตรวจสุขภาพฟรีจากโครงการของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้หน่วยงานจัดการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้านเพื่อลดปัญหาการเดินทางที่ไม่สะดวก และต้องการให้มีการจัดบริการที่เอื้ออำนวยความสะดวกสบายให้กับผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งนี้ผู้สูงอายุกล่าวว่าต้องการให้นโยบายของรัฐที่จัดทำขึ้นในการเฝ้าระวังผู้สูงอายุในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด (COVID 19) เป็นนโยบายที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ไม่ซับซ้อน โดยที่ให้ความสำคัญถึงความสามารถของผู้สูงอายุและความต้องการของชุมชนเป็นหลัก

1.3) กองทุนกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ผลการศึกษาจากการประชุมกลุ่มย่อยของผู้สูงอายุและการสัมภาษณ์เชิงลึกของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลคงถึง พบว่า กองทุนกิจกรรมผู้สูงอายุเป็นกองทุนเป็นกองทุนสวัสดิการที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่ชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชน โดยมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และกิจกรรมการส่งเสริมการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุในชุมชน นอกจากนี้การที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนถือเป็นการรวมกลุ่ม การพบปะกันของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการร่วมระดมสมองหรือแนวความคิดเพื่อร่วมกันคิดสิ่งที่ดีงามหรือความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้สูงอายุ

2) รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมที่มาจากประชาชนในท้องถิ่น คือ สวัสดิการที่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งเอง ประกอบด้วย

2.1) การจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติสัจจะวันละบาท ผลการศึกษาจากการประชุมกลุ่มย่อยของผู้สูงอายุและผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชนพบว่า การจัดสวัสดิการสังคมกองทุนภัยพิบัติสัจจะวันละบาทเป็นสวัสดิการสังคมที่จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มประชาชนเพื่อเป็นทุนให้กับสมาชิกกองทุน ที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการโดยรวมของประชาชนของชุมชนในทุกเรื่องตั้งแต่เกิดจนตาย โดยสวัสดิการสังคมกองทุนภัยพิบัติสัจจะวันละบาทไม่ได้มีการจำแนกเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้น แต่เป็นการรวมกลุ่มของประชาชนในหลากหลายช่วงวัย ทั้งนี้ จากผลการศึกษาพบว่า หากมีการแยกสัดส่วนที่เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อผู้สูงอายุโดยตรงจะทำให้มีการบริหารจัดการได้สะดวกมากขึ้น

2.2) ศูนย์การบริการผู้สูงอายุ ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชน พบว่า ศูนย์การบริการผู้สูงอายุเป็นการจัดสวัสดิการสำหรับการให้บริการในทุกด้านสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นผู้ประสานงานติดตาม ดูแลการบริหารงานของศูนย์การบริการผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ผู้สูงอายุในชุมชนใช้ศูนย์การบริการผู้สูงอายุเป็นสถานที่ในการจัดทำกิจกรรมที่สำคัญของชุมชน ตลอดจนเป็นสถานที่รวมกลุ่มในทุกด้านของผู้สูงอายุในชุมชน เช่น การออกกำลังกาย การประชุมจัดกิจกรรมแข่งกีฬา การจัดอบรมการดูแลสุขภาพด้านร่างกาย นอกจากนี้ยังใช้เป็นสถานที่ในการพบปะสังสรรค์เฉพาะกลุ่ม

2.3) งานบุญประเพณี ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชน พบว่างานบุญประเพณีเป็นกิจกรรมการรวมกลุ่มทางสังคมที่มีคุณค่าทางจิตใจสำหรับผู้สูงอายุ เพราะเมื่อมีการจัดงานบุญประเพณีในชุมชนผู้สูงอายุเกือบทุกคนที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จะเข้าร่วมกิจกรรมเกือบทั้งหมดโดยจุดศูนย์รวมคือวัด ในแต่ละหมู่บ้าน อีกทั้งจากผลการศึกษาพบว่า การที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมงานบุญ งานประเพณีในชุมชนส่งผลผู้สูงอายุได้แสดงออกถึงศักยภาพในชุมชน นำไปสู่การเสริมอำนาจการสร้างคุณค่าที่มีในตัวให้กับผู้สูงอายุ

2. แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสู่การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยจากการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ 3 แนวทาง ดังนี้

2.1) การจัดสวัสดิการสังคมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างสุขภาวะด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านปัญญา/ จิตวิญญาณให้กับผู้สูงอายุ ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลดงลิงและผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชน พบว่า แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในชุมชนควรได้รับการพัฒนาที่ครบทุกมิติประกอบด้วย การให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนในทุกด้าน การให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้สูงอายุในการเห็นคุณค่าในตนเอง การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างสม่ำเสมอ

2.2) การจัดสวัสดิการสังคมที่หลากหลายสำหรับผู้สูงอายุ ผลการศึกษาจากการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลดงลิง พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมที่หลากหลายสำหรับผู้สูงอายุจะทำให้ผู้สูงอายุได้รับบริการความช่วยเหลือที่ตรงกับความต้องการของสภาพปัญหาในชุมชน โดยการจัดสวัสดิการสังคมที่หลากหลายสำหรับผู้สูงอายุ มี 3 ด้านประกอบด้วย (1) การจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน (2) การสร้างระบบการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ (3) การจัดระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้าน

2.3) การจัดสวัสดิการสังคมจากฐานของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ เป็นการจัดสวัสดิการจากฐานของทรัพยากรชุมชน โดยมีเป้าประสงค์สำคัญคือการเห็นคุณค่าบริบทแวดล้อมในชุมชน ผลการศึกษาจากการประชุมกลุ่มย่อยของผู้สูงอายุ พบว่าเทศบาลตำบลดงลิง เป็นเทศบาลที่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย อาทิ ด้านการเกษตร ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจักสาน หรือศิลปกรรมก่อสร้าง จากการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าหากเทศบาลมีการดึงจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมาสร้างเป็นสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ จะเป็นสวัสดิการที่มาจากฐานของชุมชนโดยตรง และตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสู่การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามีการดำเนินงานจำนวน 2 รูปแบบคือ

1) รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมที่มาจากรัฐ ได้แก่

1.1) สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือ สวัสดิการที่รัฐมีไว้เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุจากการประชุมกลุ่มย่อยจะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุกล่าวตรงกันว่า “เงินที่รัฐให้ไม่พอใช้ แต่ก็ดีกว่าไม่ได้อะไรเลย” จากเสียงสะท้อนของกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลตำบลคงลิ่ง แสดงให้เห็นว่าเงินเบี้ยยังชีพยังมีความจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ เพราะถึงแม้ว่าจะเป็นเงินที่ไม่มากก็ช่วยภาระค่าใช้จ่ายในบางส่วนของผู้สูงอายุในชุมชนได้ นอกจากนี้ผู้สูงอายุต้องการให้ การจัดสรรสวัสดิการด้านเบี้ยยังชีพยกเลิกระบบการจัดสรรแบบขั้นบันได โดยให้มีการปรับการจัดสรรเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นเกณฑ์เดียวกันอย่างเท่าเทียม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Khaichaiyaphum, 2011) กล่าวว่า เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญกับผู้สูงอายุที่มีความลำบากเป็นอย่างมากในการดำรงชีวิตประจำวัน จากการที่ไม่มีรายได้จากแหล่งใด เบี้ยยังชีพที่ได้รับหากมีความเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายจริงก็จะทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้การสนับสนุนจากรัฐยังจะต้องดำเนินต่อไปเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ โดยเฉพาะการสนับสนุนด้านสาธารณสุขเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาเรื่องสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรงสมบูรณ์ การได้รับการดูแลถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ

1.2) การจัดสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยผู้สูงอายุจากประชุมกลุ่มย่อยของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนได้รับการสวัสดิการด้านสิทธิสุขภาพของรัฐจากโครงการบัตรทองยกเว้นกลุ่มข้าราชการเกษียณอายุและผู้ที่มิประกันสังคม ซึ่งมีส่วนน้อย โดยภาครัฐควรมีการจัดระบบการดูแลการให้บริการผู้สูงอายุที่บ้าน เพราะส่วนมากผู้สูงอายุจะมีโรคประจำตัวคือ โรคเบาหวาน ความดัน โรคหัวใจ หรือปวดกล้ามเนื้อ และเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลรัฐใกล้บ้าน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการระบบการดูแลการให้บริการตรวจรักษาผู้สูงอายุที่บ้านจะเป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก จากผลการศึกษาพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกฤษ ลิ้มสมมุต (2558, หน้า 153-161) ที่ระบุว่ารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุเพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหนึ่งในนั้นคือ การเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพ และดูแลผู้สูงอายุ และการสร้างเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุในชุมชนที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ และในปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด (Covid 19) กลุ่มผู้สูงอายุมีความต้องการให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเข้าถึงการจัดบริการด้านสุขภาพการรับวัคซีนโรคโควิด (Covid 19) เหตุเพราะมีความยุ่งยาก โดยจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชนพบว่า ต้องการให้หน่วยงานรัฐจัดระบบเรื่องการฉีดวัคซีนโรคโควิด (Covid 19) สำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุเพื่อลดความยุ่งยาก ง่ายต่อการเข้าถึงสะดวกและรวดเร็ว นอกจากนี้จากนโยบายราชนะ ของรัฐบาลซึ่งคือมาตรการมอบเงินเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด (Covid 19) จำนวน 7,000 บาท ผ่านแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” เพื่อนำไปชำระค่าสินค้า อาหาร บริการ เครื่องดื่ม ได้แก่ผู้สูงอายุ

ส่วนมากไม่ได้มีความเข้าใจในเรื่องการใช้สื่อโทรศัพท์มือถือเท่าที่ควร จึงมีผู้สูงอายุหลายคนที่ไม่สามารถเข้ารับสิทธิเงินเยียวยาส่วนนี้ได้ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุในชุมชน พบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษา เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล (2555, หน้า 146-165) ที่พบว่าภาวะผู้นำการบริหารจัดการและความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

1.3) กองทุนสวัสดิการที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่ชุมชน เป็นกองทุนสวัสดิการที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่ชุมชน โดยมีหน่วยงานราชการเป็นผู้ประสานและดูแลกิจกรรมด้านต่างๆ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมมีการจัดสรรขึ้นเป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างอาชีพและรายได้แก่ผู้สูงอายุตามความเหมาะสมของฐานนวัตกรรมชุมชน เช่นการทำกระเป๋ ผ่าห่ม OTOP การทำไม้กวาด การเย็บถุงผ้า เครื่องจักสาน เป็นต้น นอกจากนี้ผลการศึกษาจากการประชุมกลุ่มย่อยของผู้สูงอายุ พบว่า การที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของชุมชนนั้นนับเป็นการสร้างอาชีพใหม่และอาชีพเสริมให้แก่ผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น จากผลการศึกษาพบว่า สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของสุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ (2557, หน้า 79) การจัดสวัสดิการด้านกองทุนผู้สูงอายุ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุน โครงการสำหรับองค์กรของผู้สูงอายุหรือองค์กรที่ทำงานด้านผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีศักยภาพมีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2) รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมที่มาจากประชาชนในท้องถิ่น ได้แก่

2.1) การจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติสัจจะวันละบาท คือ เป็นการรวมตัวกันในการทำกิจกรรมด้านการออมทรัพย์ของคนในชุมชนในการสะสมเงินกองทุนวันละบาท โดยจะมีการรวบรวมเงินในทุกเดือน โดยกองทุนนี้นับเป็นกองทุนเอนกประสงค์ของชุมชน ที่ไม่ได้เป็นการจำกัดให้เฉพาะผู้สูงอายุแต่เป็นกองทุนที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือสมาชิกทุกคนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุติดเตียง บุคคลที่ไม่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ บุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ การคลอดบุตร การสงเคราะห์ศพ เป็นต้น นอกจากนี้ กองทุนภัยพิบัติสัจจะวันละบาท ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุโดยมีการจัดตั้งโครงการสวัสดิการสังคมผู้สูงวัย สายใยรัก (สุขภาพดี) 85ปีขึ้นไป โดยจะมีการมอบสวัสดิการกองทุนที่เป็นขวัญกำลังใจกับผู้สูงอายุเพื่อเป็นการตอบแทนขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน จากการประชุมกลุ่มย่อยของผู้สูงอายุและผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชนพบว่า กองทุนภัยพิบัติสัจจะวันละบาทถือเป็นกองทุนเอนกประสงค์ของชุมชนทำให้สมาชิกบางกลุ่มได้รับผลประโยชน์ที่ไม่ทั่วถึง เนื่องจากไม่ได้แบ่งเป็นกองทุนเฉพาะกลุ่ม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงต้องการให้หน่วยงานมีการจัดกองทุนเฉพาะผู้สูงอายุโดยตรง เพื่อจะได้บริหารจัดการง่ายและเป็นสัดส่วน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ กิตติ ทวีทรัพย์ (2556, หน้า 14) กล่าวว่า การจัดสวัสดิการ ชุมชน เป็นกิจกรรมในการรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชนเพื่อสร้างสวัสดิการ อาทิ กิจกรรมด้านการออมทรัพย์ กิจกรรมด้าน การพัฒนาอาชีพ และกิจกรรมด้านการ

ฉาปนกิจสงเคราะห์ เนื่องด้วยกิจกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่การกินดี อยู่ดีมีสุขและมีสิทธิของสมาชิกในชุมชน

2.2) ศูนย์การบริการผู้สูงอายุ คือ ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุเบื้องต้นที่จัดตั้งขึ้นภายในชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นผู้ประสานงานเบื้องต้นและเป็นผู้บริหารจัดการในทุกด้าน เกี่ยวกับการให้บริการแก่ผู้สูงอายุเบื้องต้นในตำบล ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชนพบว่า ศูนย์การบริการผู้สูงอายุของเทศบาลเปรียบเสมือนศูนย์รวมในการทำกิจกรรมในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ อาทิ กิจกรรมเดินพาเหรดในระดับตำบล การแข่งกีฬาผู้สูงอายุ แต่ศูนย์การบริการผู้สูงอายุยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ โดยต้องการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีการจัดหาอุปกรณ์ทางด้านกายภาพสำหรับผู้สูงอายุ เช่น รถเข็น อุปกรณ์การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ อุปกรณ์ที่เป็นของศูนย์การบริการผู้สูงอายุในชุมชนโดยเฉพาะ โดยหากศูนย์บริการมีเครื่องอำนวยความสะดวกทางกายเหล่านี้ให้แก่ผู้สูงอายุ จะเป็นการส่งเสริมสุขภาพที่สมบูรณ์ให้กับผู้สูงอายุอีกหนึ่งช่องทาง ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2550, หน้า 159) ที่พบว่า การมีศูนย์การบริการผู้สูงอายุเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง ศูนย์ชุมชนเพื่อผู้สูงอายุ ให้บริการ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายจากผู้สูงอายุ การบริการที่จัดให้ เช่น กายภาพบำบัด ออกกำลังกาย ศาสนกิจ กิจกรรมนันทนาการตลอดจนกิจกรรม ในวันสำคัญต่างๆ

2.3) งานบุญประเพณี คือ จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชนพบว่า เทศบาลตำบลดงลิงมีวัฒนธรรมที่เคารพนับถือผู้สูงอายุมาแต่ช้านาน ฉะนั้นเมื่อมีการจัดงานบุญประเพณีของชุมชนมักให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุเป็นอันดับแรกเพราะผู้สูงอายุเปรียบเสมือนบุคคลที่อาวุโสที่ทรงคุณค่าในชุมชนและเมื่อมีการทำกิจกรรมในชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมวันสงกรานต์ การจัดวันขึ้นปีใหม่ใหญ่ งานบุญผ้าป่า งานมหากฐิน การแข่งเรือยาว จะต้องให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ร่วมดำเนินการหลักอยู่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับกุลวดี โรจน์ไพศาลกิจและคณะ (2560, หน้า 88) ที่พบว่า แนวทางการดำเนินงานของชุมชนในการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุปัจจัยด้านบริบทวัฒนธรรมชุมชนมีความสำคัญกับผู้สูงอายุในการเคารพและให้คุณค่าของผู้สูงอายุ ในบริบทของครอบครัวและชุมชน การมีประเพณีวัฒนธรรม ที่เอื้อต่อการให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ เช่น การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุวันสงกรานต์ การประกวดผู้สูงอายุสุขภาพดี การประกวดนางนพมาศสูงอายุนำมาซึ่งส่งเสริมสุขภาพทางกาย จิต สังคม จิตวิญญาณให้แก่ผู้สูงอายุ

2. แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสู่การเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามี 3 แนวทาง คือ

2.1) การจัดสวัสดิการสังคมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างสุขภาพะด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านปัญญาหรือจิตวิญญาณให้กับผู้สูงอายุ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลดงลิงและผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชนพบว่า แนวทางการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการจัด

สวัสดิการที่เหมาะสมในทุกมิติ ประกอบด้วย (1) การให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนในทุกด้าน เช่น การตรวจสุขภาพผู้สูงอายุประจำปีแบบครบวงจร การจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ใช้ภูมิปัญญาในชุมชนเป็นแนวทางในการดูแลสุขภาพ การจัดบริการให้ความรู้ด้านสุขภาพและการดำรงชีวิตให้กับผู้สูงอายุ (2) การให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้สูงอายุในการเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น การจัดตั้งกลุ่มการดูแลกันเองเพื่อนดูแลเพื่อน การจัดระบบการให้ความสำคัญกับการจัดการกับสภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุ (3) การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เช่น มีการจัดระบบการให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ การสื่อสาร การสนทนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของผู้สูงอายุ (4) การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาความรู้ใหม่อย่างสม่ำเสมอ เช่น การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี โดยแนวทางดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัตติสุภา ภาภักชนานันท์และคณะ (2562, หน้า 13) พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในศูนย์ฯ/สถานสงเคราะห์ที่ใช้ดำเนินการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 มิติคือ มิติด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านปัญญาและจิตวิญญาณ โดยเน้นปัจจัย 2 ประการ คือ การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการรับรู้ประโยชน์จากการปฏิบัติในการดูแลสุขภาพทั้งนี้เพื่อนำไปสู่เสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ

2.2) การจัดสวัสดิการสังคมที่หลากหลายสำหรับผู้สูงอายุ จากการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลคงดิง พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมที่มีความหลากหลายเป็นการจัดสวัสดิการที่มาจากบริบท สภาพปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้แก่ผู้สูงอายุ ประกอบด้วย (1) การจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนในเขตเทศบาลตำบลคงดิงมีผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัยที่ทรุดโทรมและไม่ได้รับการซ่อมแซมเนื่องจากขาดคุณทรัพย์ ซึ่งหากผู้สูงอายุได้รับการบริการด้านที่อยู่อาศัยจะนำมาซึ่งการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อนุวัตร วจิตานนท์ (2563) พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งดำเนินการสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยให้ผู้สูงอายุในรูปแบบซ่อมแซมที่อยู่อาศัย รวมทั้งซ่อมแซมห้องน้ำที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีกองทุนสำหรับการดำเนินการ (2) การจัดสวัสดิการในด้านการสร้างระบบการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุเมื่อต้องประสบกับปัญหาต่างๆ ในชีวิต ซึ่งนับเป็นการให้ช่องทางสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้รับการให้คำปรึกษาอย่างถูกวิธี มีความสอดคล้องกับ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2556, หน้า 101) กล่าวว่า การสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุควรมีรูปแบบที่เน้นผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลางมุ่งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ และมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมระบบบริการต้องเข้าถึงผู้สูงอายุหรือให้ผู้สูงอายุเข้าถึงการใช้บริการได้ (3) การจัดระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยชุมชน เป็นการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็น การเข้าถึงระบบบริการการดูแลอย่างต่อเนื่องการบริการแบบผสมผสาน การดูแลแบบองค์รวม การประสานการดูแลและการเสริมพลังชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Narirat

Jitramontree (2011, 67-74) พบว่า ชุมชนที่มีระบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดี นับเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีการดูแลที่ดีด้วย

2.3) การจัดสวัสดิการสังคมจากฐานของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ โดยเป็นการจัดสวัสดิการสังคมที่มีการคำนึงถึงความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงมิติเรื่ององค์ประกอบด้านต่างๆ ที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ จากการประชุมกลุ่มย่อยของผู้สูงอายุ พบว่า เทศบาลตำบลดงลิงมีจุดเด่นที่เกี่ยวกับรากฐานของวัฒนธรรมมากมาย อาทิ ด้านการสร้างอาชีพ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านเกษตรกรรม ทั้งนี้หากเทศบาลตำบลดงลิง นำจุดเด่นของชุมชนมาจัดเป็นสวัสดิการที่ให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน นับเป็นแนวทางสำคัญอีกด้านในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุตอบโจทย์แก่ชุมชนเป็นอย่างมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการสำคัญในการจัดสวัสดิการชุมชน นั่น ระพีพรรณ คำหอม (2557) กล่าวคือ การคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ หมายถึง การจัดสวัสดิการชุมชนจะต้องคำนึงถึง ความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในแต่ละพื้นที่ ซึ่งครอบคลุมไปถึงมิติเรื่ององค์ประกอบต่างๆ ที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการจัดสวัสดิการชุมชน อาทิ ภูมิปัญญาที่เป็นรากเหง้าของชุมชน สภาพปัญหาของชุมชน จำนวนสมาชิกและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เป้าหมายในอนาคตของชุมชน รวมไปถึงต้นทุนชุมชนในมิติต่างๆ

สรุป

การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการบูรณาการในหลายภาคส่วนทั้งการจัดสวัสดิการสังคมที่มาจากรัฐและการจัดสวัสดิการสังคมที่มาจากประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสู่การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ต้องมีการจัดสวัสดิการเพื่อตอบรับกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและเข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน อีกทั้งต้องตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน อย่างไรก็ตามหน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุของภาคประชาชนหรือชุมชนในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในลักษณะต่างๆ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การสร้างแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริงเพื่อนำมาซึ่งการมีสุขภาวะที่ดีของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลดงลิงให้ได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรีในตนเองได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. หน่วยงานควรมีระบบการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุของเทศบาลแบบ One – Stop Service เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน
2. หน่วยงานภาครัฐควรปรับมาตรฐานอุดหนุนรายเดือนให้เป็นมาตรฐานเดียวกันโดยไม่มีการจำแนกตามช่วงอายุ
3. หน่วยงานของรัฐควรจัดทำนโยบายสวัสดิการสังคมด้านบริการสังคมให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุโดยที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่ซับซ้อน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลคงถึง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนางานต่อไป
2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดการสวัสดิการสังคมจากฐานของนวัตกรรมชุมชนสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลคงถึง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มาจากการต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

รายการอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2556). รายงานการศึกษาเรื่องทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเทพเพ็ญวานิชย์.
- กรกฤษ ลิ้มสมมุติ. (2558). การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์. วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย, 5(2), 153-161.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2558). นโยบายรัฐบาลด้านผู้สูงอายุ. วันที่ค้นข้อมูล 25 สิงหาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://bit.ly/3pZII7A>
- กรมสุขภาพจิต. (2563). สังคมสูงอายุ. วันที่ค้นข้อมูล 30 สิงหาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.dmh.go.th>.
- กฤษณ์ ภูริพงศ์ และคณะ. (2558). แนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการของผู้สูงอายุใน ภาคเหนือตอนล่าง. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1(2), 1-17.
- กิตติ ทวีทรัพย์. (2556). กองทุนสวัสดิการชุมชนกับนโยบายที่มีต่อประชาคมอาเซียนในอนาคต: กรณีศึกษา กองทุนสวัสดิการ ชุมชนตำบลเขาคราม จังหวัดกระบี่. รายงานการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต. กรุงเทพฯ: สถาบันต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ.

- กุลวดี โรจน์ไพศาลกิจ และคณะ. (2560). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของชุมชนในการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 22(1), 81-97.
- ณัฐฐิตา ภาภักชนานันท์. (2562). รูปแบบการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 6(10), 13.
- เทศบาลตำบลดงลิง. (2563ก). แผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลดงลิง. วันที่ค้นข้อมูล 25 กรกฎาคม 2564, เข้าถึงได้จาก. <http://www.dongling.info/แผนพัฒนาท้องถิ่น%20เทศบาลตำบลดงลิง.pdf>
- เทศบาลตำบลดงลิง. (2563ข). ข้อมูลรายชื่อผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพ. วันที่ค้นข้อมูล 27 กรกฎาคม 2564, เข้าถึงได้จาก. <http://www.dongling.info/index>
- พรรณภัทร ใจเอื้อ. (2563). แนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. *บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 8(3), 39-54.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ. (2563). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย. วันที่ค้นข้อมูล 25 มิถุนายน 2564, เข้าถึงได้จาก file:///C:/Users/acer/Downloads/ThaiElderly_2563.pdf
- ระพีพรรณ คำหอม. (2557). *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- ระพีพรรณ คำหอม และคณะ. (2549). รายงานวิจัยเรื่องการประเมินโครงการบริการสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย. ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการบทบาทรัฐและองค์กรชุมชนกับผู้สูงอายุไทย สถานการณ์ปัจจุบันและทิศทางในอนาคต*. (หน้า 23-24). ม.ป.ท.
- ฤทธิชัย ชุนสิทธิ์. (2556). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล: ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลคลองหาด อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการเมืองการปกครอง, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2550). *ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน: กลไกการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้.
- เศรษฐวัฒน์ โชควรรณ. (2555). นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*, 1(1), 146-165.
- สุภารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 7(1), 79.
- สุนทร ปัญญาพงษ์. (2560). รูปแบบการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุในจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 5(3), 1-16.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). สถิติประชากรศาสตร์ประชากรและการเคหะจังหวัดกาฬสินธุ์.

วันที่ค้นข้อมูล 2 กรกฎาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <http://kalasin.nso.go.th>

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2550). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. วันที่ค้นข้อมูล 20 มิถุนายน 2564, เข้าถึงได้จาก <http://www.oppo.opp.go.th>

อนุวัตร รัตนานนท์. (2563). นโยบายและสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับผู้สูงอายุของ เทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอ พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ม.ป.ท.

อัสรา ประเสริฐสิน และคณะ. (2561). สุขภาวะของผู้สูงอายุ: แนวคิดและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง. วารสาร สุขศึกษา, 41(1), 1-15.

อิงฟ้า สิงห์น้อย และรัฐชาติ ทศนัย. (2561). นโยบายสาธารณะ: การบริหารและการจัดการภาครัฐ. วารสาร สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 6(ฉบับพิเศษ), 610-623.

Jitramontree, N., Thongchareon, V., & Thayansin, S. (2011). Good Model of Elderly Care in Urban Community. *Journal of Nursing Science*, 29(3), 67-74.

Khaichaiyaphum, P. (2011). *Welfare Needs of the Elderly in Nonthai Municipality, Nonthai District, Nakhon Ratchasima Province*. Independent Study. M.A. Khon Kean University.

Mahidol University. (2015). Institute for Population and Social Research Thailandometers. Retrieved June 26, 2021, from <http://www.thailandometers.mahidol.ac.th>

The Secretariat of the National Legislative. (2017). *Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E.2560. (April 6, 2017)*. Government Gazette. The Secretariat of the National Legislative.